

Lausunto: HE 3/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää hallituksen esityksen valittuja lainsäädäntöehdotuksia viimeistelemättöminä tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Luonnonsuojeluliitto pitää positiivisena sitä, että lausuntopalautteen perusteella esitystä on muutettu. Monin paikoin ongelmallisesta esityksestä on saatu sellainen esitys, joka on lähes mahdollista säätää, mutta jonka pykälien suhdetta tavoitteisiin olisi syytä tarkentaa.

Lainsäädäntöehdotuksen tarpeeksi on mainittu muun muassa Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä muuttunut geopoliittinen tilanne. Edellä mainitut ovat kestäneet jo useamman vuoden, esimerkiksi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan voidaan katsoa alkaneen jo vuonna 2014. Tästä huolimatta lausuntopalvelun lausuntoaika oli lyhyt. Lausuntoajan lyhyttä on perusteltu kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeiden hankkeiden etenemisen vuoksi. On erittäin huolestuttavaa, jos lainsäädäntöhanke ja sen kiireellinen valmistelu perustuu yhteen hankkeeseen.

Luonnonsuojeluliitto puoltaa sitä, että puolustusministeriöllä on merkittävä rooli esityksessä. Puolustusministeriö on paras asiantuntija arvioimaan sitä, että kyseeseen tuleva tuotantolaitos olisi edellytellä tavalla maanpuolustukselle olennaisen merkityksellinen. Luonnonsuojeluliitto pitäisi tärkeänä lisäyksenä, että tuotantolaitoksen tulisi olla **Suomen** maanpuolustukselle olennaisen merkityksellinen. Poikkeussäätelyn piiriin kuuluvia tuotantolaitoksia olisi syytä rajata siten, että nyt ehdotettu sääntely koskisi pääasiallisesti Suomen puolustusvoimien hankintoihin ja kansalliseen käyttöön kohdistuvia hankkeita. Selkeästi vientimarkkinoille pyrkiviin hankkeisiin on sovellettava normaalia sääntelyä.

Perustuslain 121 §:n, jossa säädetään kuntien itsehallinnosta, näkökulmasta esitys on edelleen ongelmallinen. Esityksen mukaan rakennusvalvontaviranomainen ei voisi päättää olla myöntämättä sijoittamislupaa, jos edellytykset täyttyvät. Tältä osin esitystä perustellaan sillä, että tällainen menettely olisi yritysten kannalta tärkeää. Huomionarvoista on, ettei muita perusteluja esitykselle ole annettu.

Luonnonsuojeluliitto katsoo, että kuntien itsehallinnon rajoittaminen murentaa suomalaista demokratiaan perustuvaa päätöksentekojärjestelmää. Koska kuntien itsehallinto on turvattu perustuslain 121 §:ssä, olisi esitys syytä viedä perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Luonnonsuojeluliitto kiinnittää huomiota myös Kuntaliiton lausuntoon (Lausuntopyyntö VN/33125/2025), jossa on todettu, että Perustuslakivaliokunta on todennut perustuslain 121 §:n 1 momentin keskeisenä sisältönä olevan, ettei tavallisella lailla voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (PeVL 20/2013 vp, s. 6/II, PeVL 26/2017 vp).

Luonnonsuojeluliitto katsoo, että esityksen tavoitteisiin voitaisiin päästä myös siten, jos maanpuolustuksellisesti tärkeiden, vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavien,

käsittelyvien tai varastoivien tuotantolaitosten alueidenkäytöstä päättäminen olisi osa kuntien normaalia kaavoitusta.

Kaavoituksen ohittaminen ja siten kunnallisen demokratian sivuuttaminen vähentää luottamusta päättäviin tahoihin sekä vähentää hankkeiden hyväksyttävyyttä. Tällä voi olla esimerkiksi muutoksenhakua lisäävä vaikutus.

Luonnonsuojeluliitto pitää erittäin myönteisenä, että oikeussuojakeinot ovat turvattu esityksessä. Luonnonsuojeluliitto katsoo esityksen muutoksenhakua koskevien menettelyjen olevan silti hyvin poikkeuksellisia, eikä vastaavaa soveltamista tule laajentaa muihin hankkeisiin. Esityksen mukaan rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittaminen osaksi tai kokonaan voi tietyin edellytyksin olla mahdollista ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi. Esityksen mukaan päätöksen täytäntöönpano ei saa kuitenkaan tehdä muutoksenhakua hyödyttämäksi. On tärkeää, ettei säännös puutu asianosaisten oikeuteen hakea muutosta, mutta estää sen, että esimerkiksi osana hybrdivaikuttamista valituksilla ei pysäytettäisi maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen rakentamista. Muutoksenhakua koskevia rajoituksia on pyritty rajaamaan siten, että luvanhakijan on etukäteen asetettava hyväksyttävä vakuus.

Luonnonsuojeluliitto ehdottaa, että rakentamislain 46 b §:n 1 momenttiin on lisättävä kaksi uutta kohtaa. Ehdotettujen uusien kohtien mukaan (lisäykset lihavoituna):

“Maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisluvan edellytyksenä on, että: **14) rakentaminen on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista; 15) rakennuskohde soveltuu rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden, korkeatasoisen arkkitehtuurin tai sopusuhtaisuuden vaatimukset**”.

Esityksen perustelujen mukaan ehdotuksilla ei ole merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kuntien kaavoitus on keskeinen työkalu, jolla pyritään sovittamaan ympäristö ja muu maankäyttö yhteen. Kaavoituksen ohittaminen ja sijoittamisen edellytysten keventäminen johtaa maankäyttöön, joka ei huomioi mahdollisesti kunnalle arvokasta ympäristöä samalla tavalla, kuin se voitaisiin huomioida kaavoitusmenettelyssä. Se seikka, että esityksen vaikutukset ympäristöön ovat vaikeasti ennakoitavissa ei voi johtaa siihen, että vaikutusten arvioinnissa todetaan, ettei ehdotuksesta koidu merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Lisätietoja:

Hannes Koljonen, ympäristöoikeuden asiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, p. 044 493 1106, hannes.koljonen@sll.fi